

कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावरून सहाय्यक लेखाधिकारी पदावर पदोन्नतीकरीता असलेल्या विभागीय परीक्षेकरीता पात्रतेसंदर्भात निर्देश देणेबाबत व सुधारीत अभ्यासक्रम निश्चित करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: परीक्षा-२०२५/९९८/प्र.क्र.१९३/आस्था-८,
बांधकाम भवन, पहिला मजला, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई-४०० ००१.
दिनांक: १८ फेब्रुवारी, २०२६

वाचा :-

१. ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.डीएसबी १०८४/सीआर-२५३/१३, दि.२५.०६.१९८६.
२. ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.अपीटी-२९९२/१७९६/सीआर-७८२/१३, दि.२२.१०.१९९६.
३. वित्त विभाग शासन निर्णय क्र.सेवाप्र-२०२२/प्र.क्र.८६/कोषा प्रशा-३, दि.०६.१०.२०२२.
४. ग्रामविकास विभाग परिपत्रक क्र.परिक्षा २०२२/प्र.क्र.१०३/आस्था-१०, दि.०९.११.२०२२.
५. ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.परिक्षा २०२२/प्र.क्र.२८/आस्था-१०, दि.२०.०२.२०२४.
६. अपर आयुक्त (विकास) तथा अध्यक्ष, म.जि.प.वि.व ले.सेवा वर्ग-३, विभागीय परीक्षा समिती यांचा दि.१४.०८.२०२५ रोजीचा शिफारस अहवाल व दि.१६.१०.२०२५ रोजीचे पत्र.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३ परीक्षा घेण्याबाबतचे नियम व परीक्षेचा अभ्यासक्रम ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय दि.२५.०६.१९८६ व दि.२२.१०.१९९६ अन्वये निश्चित करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार महाराष्ट्र जिल्हा परिषद वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३ या पदावरील कर्मचाऱ्यांना वित्त विभागाच्या अखत्यारितील लेखाधिकारी गट-ब पदावर पदोन्नतीसाठी अनिवार्य असलेली महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा परीक्षा ही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत घेतली जात होती. तथापि, लेखा व कोषागार संचालनालयाने दिलेल्या सहमतीनुसार, जिल्हा परिषदांमधील कनिष्ठ लेखाधिकाऱ्यांसाठी सहाय्यक लेखाधिकारी या पदावरून वित्त व लेखा सेवा गट-ब मधील पदावर पदोन्नतीसाठी अनिवार्य असलेली “महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३” ही परीक्षा संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई यांच्या स्तरावर आयोजित करण्यास वित्त विभागाच्या संदर्भ क्र.३ येथे नमूद शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. सदर बाब या विभागाच्या संदर्भ क्र.४ रोजीच्या परिपत्रकान्वये सर्व विभागीय आयुक्त व सर्व जिल्हा परिषदांना निदर्शनास आणण्यात आली आहे. तथापि, सा.प्र.वि. शासन निर्णय दि.३१.०३.२०२१ नुसार विभागीय परीक्षेसंदर्भातील सामाईक बाबींबाबतच्या धोरणानुसार सुधारणा करण्यात आली असल्याने त्यानुसार जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांसाठी असलेल्या जिल्हा परिषद वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३ या विभागीय परीक्षेचे नियम अद्ययावत करणे आवश्यक होते. सबब, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३, विभागीय परीक्षांचे आयोजन व विभागीय परीक्षा नियमांमधील सुधारणा करण्यासाठी संदर्भ क्र.५ च्या शासन निर्णयान्वये समिती गठीत करण्यात आली होती. सदर समितीने वेळोवेळी बैठका घेऊन परीक्षेच्या अनुषंगाने नियम व अभ्यासक्रम निश्चित करून शासनास संदर्भ क्र.६ अन्वये शिफारशी सादर केल्या आहेत. त्यानुसार संदर्भीय क्र.१ व २ येथील शासन निर्णय अधिक्रमित करून सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

जिल्हा परिषद वित्त व लेखा सेवा वर्ग-३ या विभागीय परीक्षेकरीता (कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावरून सहाय्यक लेखाधिकारी पदावर पदोन्नतीकरीता असलेली विभागीय परीक्षा) सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेले संदर्भीय क्र.१ व २ येथील शासन निर्णय याद्वारे अधिक्रमित करण्यात येत आहेत.

२. कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावरुन सहाय्यक लेखाधिकारी पदावर पदोन्नतीकरीता असलेल्या विभागीय परीक्षेकरीता **परिशिष्ट-अ** नुसार अभ्यासक्रम निश्चित करण्यात येत आहे.

३. **तसेच, सदर विभागीय परीक्षेच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत :-**

१. सहाय्यक लेखाधिकारी पदावर पदोन्नती देण्यापूर्वी, सहाय्यक लेखाधिकारी पदावर काम करण्यासाठीची क्षमता तपासण्यासाठी सदर परीक्षा आयोजित करण्यात येते. त्यामुळे पदोन्नती देण्यासाठी सदर विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे अनिवार्य राहिल.
 २. कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावर सेवाप्रवेश नियमामध्ये नमूद केलेल्या तरतूदीनुसार निवड समितीमार्फत सरळसेवेने निवड झालेली अथवा शासनाच्या धोरणाद्वारे थेट नियुक्त झालेली व्यक्ती, कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावर कायम होण्यासाठी आवश्यक असलेली सेवाप्रवेशोत्तर परीक्षा आणि उपलेखापाल पदाची विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर प्रथम ज्या दिनांकास पदोन्नतीसाठीच्या विभागीय परीक्षेसाठीचा अर्ज सादर करण्याची कार्यवाही सुरु होईल त्यावेळी संबंधित उमेदवार परीक्षेस अर्ज सादर करुन शकतील.
 ३. पदोन्नतीने कनिष्ठ लेखाधिकारी पदावर नियुक्त होणारी व्यक्ती ज्या दिनांकास त्या पदावर रुजू होईल त्या दिनांकानंतर प्रथम ज्या दिनांकास पदोन्नतीसाठीच्या विभागीय परीक्षेसाठीचा अर्ज सादर करण्याची कार्यवाही सुरु होईल त्यावेळी संबंधित उमेदवार परीक्षेस अर्ज सादर करुन शकतील.
 ४. सदर विभागीय परीक्षा तीन संधीत उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. परीक्षेचे आयोजन हिच संधी म्हणून गणण्यात येईल. विहित संधीत उमेदवार परीक्षा उत्तीर्ण न झाल्यास मुदतीनंतर जेव्हा तो परीक्षा उत्तीर्ण होईल तेव्हा परीक्षा संपल्यानंतरचा लगतचा दिनांक किंवा उमेदवारास सुट प्राप्त होईल यापैकी जे आधी घडेल तो दिनांक सहाय्यक लेखाधिकारी पदावरील पदोन्नतीकरीता ज्येष्ठतेचा दिनांक म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावा.
 ५. सामान्य प्रशासन विभागाच्या दि.०१.०३.२०१८ मधील सुधारीत दि.११.०८.२०२२ च्या शासन शुद्धीपत्रकानुसार, कर्मचाऱ्याने शासन सेवेत किमान १५ वर्षे सेवा पूर्ण केल्याचा दिनांक किंवा त्यांच्या वयाची ५० वर्षे पूर्ण झाल्याचा दिनांक यापैकी जे नंतर घडेल त्यानंतरच्या लगतच्या दिनांकास त्याला सदर परीक्षा उत्तीर्ण होण्यापासून सुट अनुज्ञेय राहिल.
 ६. सदर विभागीय परीक्षांचे आयोजन वित्त विभाग शासन निर्णय क्र.: सेवाप्र-२०२२/प्र.क्र.८६/कोषा प्रशा-३, दि.०६.१०.२०२२ नुसार संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांच्या स्तरावर करण्यात येईल.
 ७. विभागीय परीक्षेच्या अभ्यासक्रमामध्ये नमूद केलेल्या प्रत्येक विषयामध्ये उत्तीर्ण होण्यासाठी उमेदवारास प्रत्येक विषयात किमान ४५ टक्के गुण प्राप्त करणे आवश्यक राहिल.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२६०२१८१२१७४३४३२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुप्रिया कि.घोटाळे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

१. मा. राज्यपाल महोदय यांचे प्रधान सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव,
३. मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,
४. मा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,

५. मा. संसद सदस्य/मा.विधीमंडळ सदस्य (सर्व),
६. सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
८. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानसभा/विधानपरिषद), मुंबई
९. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई
१०. महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई.
११. महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई.
१२. महालेखापाल-२ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, नागपूर.
१३. महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, नागपूर.
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
१५. विभागीय आयुक्त व अपर आयुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व).
१६. संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई
१७. सर्व विभागीय सहसंचालक, लेखा व कोषागारे,
१८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१९. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२०. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व).
२१. सामान्य प्रशासन विभाग (का.१४अ/१४ब, का.१२, का.१९), मंत्रालय, मुंबई.
२२. वित्त विभाग (कोषा प्रशा-३), मंत्रालय, मुंबई.
२३. निवड नस्ती - आस्था-८.

**ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग शासन निर्णय क्र. परीक्षा-२०२५/प्र.क्र.१९३/आस्था-८,
दि.१८.०२.२०२६ सोबतचे**

परिशिष्ट-अ

पेपर क्रमांक	विषय	अभ्यासक्रम
१	सेवाविषयक बाबी व त्यानुषंगाने आचरावयाची कार्यालयीन कार्यपद्धती (पुस्तकासह) (१०० गुण)	* महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ * महाराष्ट्र नागरी सेवा (पदग्रहण अवधी, स्वीयेत्तर सेवा, निलंबन इ. काळातील प्रदाने) नियम, १९८१ * महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) नियम, १९८१ * महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१ * महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम, १९८२ * महाराष्ट्र नागरी सेवा (अंशराशिकरण) नियम, १९८४ * महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा, जिल्हा सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९६४ (सदर नियमाला अनुसरून प्रात्यक्षिक व सैद्धांतिक प्रश्न अपेक्षित आहेत.) उदाहरणार्थ- १. वेतन निश्चिती, पदग्रहण अवधी, निर्वाह भत्ता, निवृत्तीवेतन व रजा वेतन यांचे अंशदान (स्वियेत्तर सेवा) २. निवृत्तीवेतन विषयक प्रकरणे तयार करणे व निवृत्ती वेतन विषयक लाभांची व त्यातून मिळणाऱ्या लाभाची परिगणना करणे ३. प्रवासखर्चाची देयके वैद्यकीय खर्चाची प्रतिपूर्ती देयके तयार करणे व गट विमा योजना १९८२ ची परिगणना ४. ज्येष्ठतासूची तयार करणे, बिंदुनामावली ठरविणे, पदोन्नतीची कार्यपद्धती, जात वैधता दाखला व त्यानुषंगिक प्रकरणे)
२	लेखापद्धतीची मुलभूत संकल्पना व करपद्धतीबाबत मुलभूत संकल्पना (पुस्तकाशिवाय) (१०० गुण)	अ) लेखांकन करण्याचे तीन सुवर्ण नियम, द्विर्नोद लेखांकनाची मुलतत्वे, कीर्द नोंदी, खतावण्या तयार करणे, बँक ताळमेळ विवरणपत्रे, लेखांकनातील चूकांची दुरुस्ती, घसारा ब) अनुदानाचे अंतिम लेखांकन (FMG) ची पद्धत, लेखांचे ताळमेळ व निर्धारणाची पद्धत, विनियोजन लेखे, महालेखापाल लेखापरीक्षण व निरीक्षण परिच्छेदांच्या पूर्ततेबाबतची कार्यवाही क) आयकर अधिनियम १९६१ मधील कलम १९२, १९४ संदर्भात (सुधारणा सहित) ड) महाराष्ट्र वस्तु व सेवाकर अधिनियम, २०१७ चे कलम ५१ संदर्भात (सुधारणा सहित)
३	वित्त विभागाने सुरू केलेल्या संगणकीय प्रणाली, खरेदी पद्धती, भांडार पडताळणी, ई-गव्हर्नन्स आणि सुधारीत	अ) सेवार्थ, बीम्स, पेन्शन प्रणाली, ग्रास प्रणाली, राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना, बील पोर्टल ब) शासन उद्योग उर्जा व कामगार विभाग शासन निर्णय दि.१.१२.२०१६ (सुधारणा सहित) नुसार खरेदी पद्धती, GEM

	कायदे (पुस्तकाशिवाय) (१०० गुण)	Portal वरील खरेदी प्रक्रिया क) भांडार पडताळणी कर्मचाऱ्यांसाठी निर्देश पुस्तिका ड) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५, महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५, महाराष्ट्र शासकीय कामकाजात विलंब करणेस प्रतिबंध अधिनियम, २००५ चे प्रकरण क्रमांक ३, आपत्ती व्यवस्थापन इ) विधानमंडळ कार्यपद्धती व त्या अनुषंगाने येणारे तारांकित व अतारांकित प्रश्न व लोकलेखा समिती, पंचायत राज समिती
४	कायदे, नियम व लेखासंहिता (पुस्तकासह) (१०० गुण)	१. मुंबई वित्तीय नियम, १९५९ २. महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८ ३. महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियमपुस्तिका १९६५ ४. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ ५. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती लेखासंहिता १९६८ ६. मुंबई स्थानिक निधी लेखा परीक्षा अधिनियम १९३० आणि मुंबई स्थानिक निधी लेखा परीक्षा नियम १९३१ (वरील सर्व नियम सुधारणांसहीत)
